

جذب سرمایه‌گذاری خارجی در صنعت آلومینیوم مشروط به تأمین امنیت اقتصادی است

اشاره:

صنعت آلومینیوم ایران با بیش از چند دهه سابقه فعالیت، اکنون در دوران رکود به سر می‌برد و این در حالی است که طی سال‌های اخیر سرمایه‌گذاری وسیعی از سوی بخش‌های خصوصی و تعاونی در صنایع زیردستی آلومینیوم صورت گرفته است.

صنعت آلومینیوم با ارزش افزوده‌ای بالغ بر ۱۰ درصد، می‌تواند زمینه اشتغال و توسعه صادرات کشور را فراهم کند، مشروط بر آنکه مشکلات و تنگنای فراروی این صنعت عظیم شناسایی و از پیش رو برداشته شود.

توسعه صنعت آلومینیوم در برنامه دوم شروع شد، اما طرح‌های پیش‌بینی نشده، در موعد مقرر به بهره‌برداری نرسیده‌اند و به نظر می‌رسد که حل معضلات صنایع مادر آلومینیوم ضروری است تا بتوان از رکود عمیق تر صنایع جانبی نیز جلوگیری شود.

خبرنگار نشریه «بررسی‌های بازرگانی» در گفت‌وگو با آقای دکتر هادی شهنی‌فرد، مدیر عامل و رییس هیأت‌مدیره تعاونی صنایع آلومینیوم و صنایع وابسته، مهم‌ترین تنگنای صنعت آلومینیوم را به بحث گذاشت. وی که عضو هیأت‌مدیره سندیکای صنایع آلومینیوم و رییس هیأت‌مدیره اتحادیه سراسری تعاونی‌های تولیدی و خدمات تولیدکنندگان ایران نیز هست، به پرسش‌های خبرنگار ما چنین پاسخ داد.

سبک بودن فلز آلومینیوم باعث شده است در اکثر صنایع از آن استفاده شود و آن را فلز روز بخوانند.

در ایران برای نخستین بار در سال ۱۳۴۷ شرکت ایرالکو، آلومینیوم را تولید و به بازار عرضه کرد.

ایران تولید آلومینیوم در شرکت ایرالکو را ابتدا با مشارکت آمریکا و پاکستان آغاز کرد و با ظرفیت تولید ۴۵ هزار تن در سال وارد بازار شد. اما تا سال ۱۳۶۰ هیچ‌گاه تولید ایرالکو به ظرفیت اسمی آن نرسید. اما در دوران پس از پیروزی انقلاب اسلامی، در برخی سال‌ها به تولید ۸۰ تا ۱۰۰ هزار تن

«هفت خواهران» آن را اداره می‌کنند، چند شرکت عمده چندملیتی در جهان این صنعت را اداره می‌کنند.

از خاک بوکسیت پودر آلومینا یا Al_2O_3 به دست می‌آید. این پودر کاربرد صنعتی زیادی مانند سمباده، برش سنگ کوه‌ها و... دارد. برای به دست آوردن آلومینیوم اصولاً از روش الکترولیت استفاده می‌شود.

نسبت به کاربردهای آلومینیوم به عنوان مواد اولیه در صنایع زیرمجموعه آن، این فلز به اشکال و اوزان مختلف درمی‌آید و آلیاژهای آن نیز متفاوت است.

■ سابقه تولید آلومینیوم و پیدایش این صنعت در ایران را تشریح فرمایید.

□ فلز آلومینیوم در صنعت کاربرد بسیاری دارد. اولین مواد آلومینیوم خاکی به نام «بوکسیت» است که در آن مقداری اکسید آلومینیوم وجود دارد. علت نام نهادن بوکسیت بر این خاک، آن است که نخستین بار در شهری به همین نام در فرانسه پیدا شد. خاک بوکسیت هم‌اینک در مناطق گرم و مرطوب جهان مانند گینه، استرالیا و... به وفور پیدا می‌شود. آلومینیوم به قدری دارای اهمیت و ارزش اقتصادی است که مانند نفت که

رسید. تولید آلومینیوم ایرالکو در سال‌های ۷۰-۱۳۶۸ به ۱۰۰ هزار تن در سال بالغ شد.

ذکر این نکته ضروری است که تمام صنایع پایین‌دستی آلومینیوم ایران تابع ایرالکو هستند، زیرا این کارخانه تنها تولیدکننده مواد اولیه موردنیاز آنها است. در سال ۱۳۷۷ تولید ایرالکو به ۱۲۰ هزار تن آلومینیوم خالص به صورت شمش رسید. مصرف عمده آلومینیوم در ایران در چهار رشته خلاصه می‌شود:

۱- ظروف آلومینیوم.

۲- پروفیل آلومینیوم که در صنعت و ساختمان مصرف می‌شود.

۳- ورق آلومینیوم.

۴- کابل آلومینیوم.

البته در کنار این چهار رشته، رشته ریخته‌گری اخیراً مصارف زیادی را به خود اختصاص داده است و به عنوان یک صنعت اساسی وارد اقتصاد ایران شده است. ساخت قطعات خودرو در این رشته خلاصه می‌شود.

همزمان با افزایش تولید آلومینیوم در ایرالکو، صنایع زیرمجموعه به سرعت رشد پیدا کرد، به طوری که خود به صنعتی مستقل تبدیل شد. متأسفانه در سال‌های اخیر به طور بی‌رویه موافقت اصولی برای تأسیس واحدهای زیرمجموعه آلومینیوم صادر شد، به گونه‌ای که اکنون ظرفیت صنایع پروفیل‌سازی بیش از ۵ برابر ظرفیت موردنیاز کشور است.

البته در برنامه سوم توسعه پیش‌بینی شده است که از ظرفیت‌های خالی این‌گونه کارخانه‌ها برای صادرات استفاده شود.

■ ظرفیت تولید شمش آلومینیوم در کشور چه میزان است و در اوضاع کنونی کدام کارخانه‌ها به تولید شمش آلومینیوم مبادرت می‌ورزند؟
 □ هم‌اینک ایرالکو سالانه ۱۲۰ هزار تن و مجتمع المهدی ۲۰ هزار تن شمش

آلومینیوم تولید می‌کنند. البته مجتمع المهدی باید در مرحله اول به تولید ۱۱۰ هزار تن در سال برسد و در نهایت سالانه ۳۳۰ هزار تن شمش آلومینیوم تولید کند. شایان ذکر است اگر در مجتمع المهدی حدود ۱۰۰ میلیون دلار سرمایه‌گذاری بشود، ظرفیت این مجتمع به ۱۱۰ هزار تن در سال بالغ می‌شود. البته ایرالکو متعهد است سالانه ۴۰ هزار تن از تولیدات خود را به خارج صادر کند.

■ چه طرح‌هایی در تولید شمش آلومینیوم در آینده اجرا می‌شود؟ لطفاً طرح‌های توسعه را نام ببرید.

□ ۱- طرح المهدی باید در سه مرحله از سطح کنونی ۲۰ هزار تن به ۱۱۰ هزار تن، ۲۲۰ هزار تن و در مرحله سوم به ۳۳۰ هزار تن بالغ شود.

با مذاکراتی که با چینی‌ها شده است، طرح توسعه مجتمع المهدی در دست مطالعه است و انشاءالله انجام می‌شود.

۲- طرح جاجرم که اهم مخارج آن انجام شده است، سالانه ۱۰۰ هزار تن شمش آلومینیوم تولید خواهد کرد. قرار بود این طرح امسال به بهره‌برداری برسد. تفاوت کارخانه جاجرم با ایرالکو و المهدی آن است که ماده اولیه طرح جاجرم از بوکسیت تولیدی در ایران تأمین می‌شود. اما ایرالکو و المهدی باید آلومینا (ماده اولیه آلومینیوم) موردنیازشان را از خارج وارد کنند.

با راه‌اندازی طرح جاجرم، تولید شمش آلومینیوم در شرایط کنونی به ۲۵۰ هزار تن در سال بالغ می‌شود.

■ برای واحدهای ایرالکو و المهدی چه میزان آلومینا از خارج وارد می‌شود و بازارهای تأمین‌کننده کدام‌ها هستند؟

□ برای شرکت ایرالکو سالانه حدود ۲۷۰ هزار تن آلومینا و برای مجتمع المهدی حدود ۵۰ هزار تن در سال آلومینا وارد می‌شود.

این میزان آلومینا از کشورهای مختلف چون استرالیا، کانادا، گینه، روسیه، آمریکا و... وارد می‌شود.

■ آیا می‌توان در صنایع آلومینیوم افق صادراتی را مشاهده کرد؟

□ آلومینیوم دارای ارزش افزوده قابل توجهی است و صنایع زیرمجموعه آن نیز ارزش افزوده قابل توجه‌تری دارند. اگر در صنعت آلومینیوم بتوان تولید قابل اعتماد دایمی داشت، به طوری که کارخانه‌های زیرمجموعه آن بتوانند وضعیت تولیدشان را برنامه‌ریزی کنند، امکان صادرات مطلوبی را شاهد خواهیم بود.

تولیدکنندگان در زیرمجموعه صنعت آلومینیوم متأسفانه اطمینان ندارند که بتوانند مواد اولیه تولیدات خود را به طور مستمر از ایرالکو یا المهدی بگیرند. چنانچه این اطمینان را کسب کنند، به راحتی می‌توانند در بازارهای جهانی به فعالیت بپردازند و تولیدات خود را صادر کنند.

■ واردات مواد اولیه صنعت آلومینیوم چه میزان در سال است؟

□ مواد اولیه موردنیاز کارخانه‌های ایرالکو و المهدی، وارداتی است. سالانه حدود ۳۲۰ هزار تن مواد اولیه آلومینیوم برای این واحدها وارد می‌شود. این میزان واردات تا راه‌اندازی مجتمع جاجرم ادامه خواهد داشت.

کارخانه‌های ایرالکو و المهدی، مواد اولیه آلومینیوم را به شمش تبدیل می‌کنند و آن را در اختیار کارخانه‌های داخلی قرار می‌دهند.

■ تعداد کارخانه‌های جنبی زیرمجموعه صنایع آلومینیوم که مواد اولیه را از ایرالکو و المهدی دریافت می‌کنند، چه میزان است؟

□ برای پروفیل‌سازی ۱۸۰ کارخانه، برای ظروف آلومینیوم بیش از ۵۰۰ کارگاه و کارخانه‌های متفرقه دیگر از جمله قطعه‌سازان به تعداد ۵۰۰ واحد

وجود دارند.

اشتغال‌زایی صنعت آلومینیوم به‌طور مستقیم ۸۰ تا ۹۰ هزار نفر است. در این صنعت به‌طور مستقیم و غیرمستقیم حدود ۵۰۰ هزار نفر مشغول به کار هستند.

اگر مجموع نیروی کار در کشور ۲۰ میلیون نفر باشد، صنایع آلومینیوم با ۵۰۰ هزار نفر شاغل، سهم بالایی دارند. به‌طور کلی دو روز کار سالانه نیروی کار کشور را صنعت آلومینیوم تأمین می‌کند.

■ چرا قیمت آلومینیوم در بازار داخلی دچار نوسانات شدید است؟

۱. قیمت آلومینیوم همیشه در ایران دچار نوسانات شدید خردکننده بوده است.

خرابی بخشی از کارخانه‌های تولید مواد اولیه و... از دلایل عمده ایجاد نوسانات قیمت آلومینیوم است.

بارها شاهد بوده‌ایم در اثر خرابی بخشی از سیستم یک کارخانه آلومینیوم مادر، اختلاف قیمت در بازار رسمی و غیررسمی به حدود ۴۰۰۰ ریال در هر کیلو رسیده است.

این وضع باعث می‌شود تولیدکننده از پا درآید. مسدود کردن پول کارخانه‌های جنبی توسط کارخانه‌های مادر در صنایع آلومینیوم باعث می‌شود، قیمت مواد اولیه بالا برود و در نتیجه قیمت محصول افزایش یابد.

کارخانه‌های مادر به دلیل تعهداتی که دارند، پول صنایع جنبی تولید وسایل آلومینیومی را گاهی تا چهار ماه مسدود می‌کنند.

افزایش قیمت تولیدات باعث می‌شود محصولات آلومینیومی در بازار داخل و در بازارهای خارجی نتوانند رقابت کنند.

مشکلاتی که بر بدنه صنعت آلومینیوم ایران پیچیده است، توان هر گونه رشد و برنامه‌ریزی را از این صنعت گرفته است. امروز تمامی آلومینیوم‌کاران

گرفتار مشکلات عدیده از جمله مشکل نقدینگی هستند.

■ تعاونی آلومینیوم برای رفع این مشکلات چه پیشنهادهایی ارائه داده است؟

□ پیشنهاد ارائه شده این بوده است که در ایران نیز مانند کشورهای مختلف بورس آلومینیوم تشکیل شود.

این بورس باید به بورس جهانی آلومینیوم ارتباط داشته باشد تا قیمت آلومینیوم مطابق قیمت جهانی این فلز باشد و مقررات جهانی نیز بر این بورس حاکم باشد.

این بورس مانند بورس لندن باید مرکز دادوستد آزاد آلومینیوم باشد. با ایجاد این بورس، مجتمع آلومینیوم دی نیز وارد بورس تهران می‌شود و تولیدات آن مثلاً به پاکستان صادر می‌گردد. در این رهگذر مقدار زیادی پول منطقه در ایران متمرکز می‌شود و صنعتگران و معامله‌گران آلومینیوم می‌توانند از آن استفاده کنند.

■ آیا بالاخره بورس آلومینیوم در ایران راه‌اندازی شد؟

□ در سال ۱۳۷۱ تعاونی صنایع پروفیل آلومینیوم برای نخستین بار برای مدت سه ماه بورس آلومینیوم را در ایران راه‌اندازی کرد.

این بورس اطلاعات به روز را از بورس لندن دریافت و از آن استفاده می‌کرد. عده‌ای توانستند این بورس را تحمل کنند، زیرا منافع زیاد از حدی که مورد توقع آنان بود، کسب نمی‌شد.

این امر در کنار فقدان حمایت دولت، باعث شد بورس به دلیل عدم استقبال تعطیل شود. اصولاً اگر به این امر توجه شود که با تشکیل بورس باید به متقاضی بلافاصله کالا تحویل داده شود، حتماً در آینده صنعت آلومینیوم در ایران پا خواهد گرفت.

در این رهگذر باید اجازه داده شود، بدون انتقال ارز و بدون باز کردن اعتبار

اسنادی (L/C) و تشریفات بانکی، بورس فلز آلومینیوم را از هر کشوری که ایجاب کند، وارد و به هر نحوی که آن را فروخت به راحتی تحویل خریدار دهد. اگر به این روش توجه نشود، صنعت آلومینیوم کشور رو به اضمحلال خواهد رفت.

هم اینک برای تأسیس بورس آلومینیوم قدم‌های اولیه برداشته شده است، در قدم‌های بعدی موانعی چون سیستم بانکی، بهره بانکی و تشریفات اداری (بوروکراسی) بر سر راه تشکیل بورس و احیای صنایع آلومینیوم قرار گرفته است و این صنعت نمی‌تواند رشد کند.

برای داشتن صنعت آلومینیوم باید تمامی مواردی که برای توسعه آن لازم است، رعایت شود.

■ سرمایه‌گذاری در صنایع آلومینیوم طی برنامه‌های اول و دوم چه میزان بوده است؟

□ از میزان سرمایه‌گذاری در این صنعت در برنامه اول توسعه رقم دقیقی در دست ندارم، اما در برنامه دوم توسعه اجرای طرح المهدی جدی شد.

یک سرمایه‌گذار خارجی که مقداری از سهام المهدی را در دست دارد، حدود ۱۵۰ میلیون دلار در این طرح سرمایه‌گذاری کرد. ایران می‌بایست ۴ تا ۵ برابر این میزان را سرمایه می‌گذاشت که در میان راه سرمایه‌گذاری را رها کرد.

■ طرح المهدی با چه دیدگاهی سرمایه‌گذاری شد؟

□ این طرح با یک دیدگاه صحیح اقتصادی، سرمایه‌گذاری شد. مجتمع المهدی در کنار خلیج فارس پایه‌گذاری شد تا از نظر رفت‌وآمد دریایی برای مواد اولیه و صادرات محصولات خود دچار مشکل نشود.

طراحی در این مجموعه بسیار صحیح است، باید ادامه یابد. این مجتمع از نظر طراحی هیچ‌گونه نقصی ندارد. اما کمبود سرمایه باعث شده است که نتواند

به پایان برسد.

شاید در ابتدای پایه‌گذاری طرح موضوع صادرات محصولات المهدی مدنظر بوده است، اما هم‌اینک اگر این طرح به ظرفیت کامل برسد، تمامی تولیدات آن در بازار داخل مصرف خواهد شد.

■ گفته می‌شود سالانه مقادیر زیادی ضایعات آلومینیوم از مرزهای مختلف وارد کشور می‌شود، در این زمینه توضیحاتی ارائه فرمایید.

□ در سال‌های پس از فروپاشی شوروی سابق و نیز خاتمه جنگ تحمیلی، مقادیری ضایعات آلومینیوم از مرزهای شمالی و غرب ایران، وارد می‌شود که مجموع آن سالانه ۱۲ تا ۲۰ تن می‌باشد.

برای استفاده از این ضایعات در صنایع جنبی آلومینیوم، باید به همین میزان شمش آلومینیوم همراه آن باشد تا به شمش‌های قابل تبدیل به محصولات آلومینیومی بدل شود. به دیگر سخن برای اینکه عیار قابل قبول به دست آید، هم‌وزن ضایعات وارداتی، باید شمش آلومینیوم تولید داخلی با عیار استاندارد مورد استفاده قرار گیرد، اما متأسفانه در چند سال اخیر کارخانه‌هایی چون ایرالکو از طریق استفاده از ضایعات، قادر به تأمین مقدار شمش با عیار قابل قبول نبوده‌اند و بیشتر تولیداتی که از این طریق به دست آمده است، مطابق با استانداردهای قابل قبول نیست.

■ مصرف صنایع آلومینیوم در داخل کشور چه میزان است؟

□ اکنون که صنعت آلومینیوم در حال رکود است، میزان مصرف سالانه حدود ۱۷۰ هزار تن مس می‌باشد. اگر ساختمان‌سازی و فعالیت‌های عمرانی و به‌طور کلی اقتصاد کشور رونق بگیرد، مصرف آلومینیوم به راحتی به ۲۵۰ هزار تن در سال‌های اولیه می‌رسد و با رشد اقتصاد کشور میزان مصرف به ۳۰۰ و

۴۰۰ هزار تن در سال خواهد رسید. مصرف آلومینیوم در ایران در سال ۱۳۹۰ به ۴۰۰ هزار تن خواهد رسید.

■ اطلاع‌رسانی در صنعت آلومینیوم به چه صورتی است؟

□ اطلاع‌رسانی در این صنعت نسبت به بقیه صنایع کمی بهتر است، زیرا دست‌اندرکاران آن تحصیل کرده‌تر از بقیه افرادی هستند که در دیگر صنایع مشغول به کار هستند.

در ایران اطلاع‌رسانی اساسی وجود ندارد، بلکه تحقیقات شخصی افراد باعث می‌شود اطلاعات مورد نیاز خود را کسب کنند.

اطلاعات در ایران از دستاوردهای مشخصی نشأت گرفته است. اخیراً نشریه‌ای به نام «آلومینیوم» انتشار یافته است که در آن مقداری از اطلاعات به اعضای فعال در این رشته می‌رسد. اما این میزان اطلاعات کافی نیست. انشاءالله در آینده نشریات بیشتری از سوی سندیکا انتشار می‌یابد تا دست‌اندرکاران این فلز با ارزش را از وضعیت روز جهانی آن مطلع سازد.

■ تشکلهای مربوط به آلومینیوم در ایران در زمینه‌های فرآوری، تولید و صادرات این فلز چه نقشی دارند؟

□ در زمینه فرآوری آلومینیوم در بخش پروفیل آلومینیوم کارهای اساسی صورت گرفته است. اصولاً به راحتی می‌توان گفت ۷۵ درصد پروفیل مورد نیاز در کارخانه‌هایی تولید می‌شود که زیرپوشش تعاونی صنایع پروفیل آلومینیوم و صنایع وابسته قرار دارند.

محصولات دیگری چون ورق که در کارخانه‌های آلومپارس و نورد اراک مطابق با استاندارد جهانی تولید می‌شود، عضو سندیکای صنایع آلومینیوم هستند. برای این که در سیستم کاری اعضاء تعاونی بتوان پیشرفت‌های صحیحی مطابق با استانداردهای روز جهان به دست آورد، تأسیس دانشکده‌ای

پیش‌بینی شده است که تشکیل آن برای صنعت آلومینیوم ضرورت دارد.

مقدمات تشکیل این دانشکده آماده شده و موادی که مطابق با استانداردهای جهانی باید در این دانشکده تدریس شود، بررسی شده است. در این دانشکده کلاس‌هایی برای تعلیم کسانی که در صنعت آلومینیوم فعال هستند برقرار خواهد شد.

برای آنکه بتوان صنعت آلومینیوم را با موضوعات روز آشنا کرد، شهرک آلومینیوم در نزدیکی تهران تأسیس شده است تا واحدهای کوچک و متوسط در آن جمع گردند.

■ در زمینه تأسیس شهرک آلومینیوم توضیحات بیشتری ارائه فرمایید.

□ شهرک آلومینیوم در نزدیکی شهرک صنعتی شمس‌آباد تهران ایجاد شده است. در این شهرک واحدهای تولیدی در زمینه آلومینیوم تجمع خواهند کرد تا خدماتی را که نمی‌توانند برای خود فراهم کنند، به آنها ارائه شود.

در این شهرک بخش بررسی و تحقیقات برای کلیه صنایع ایجاد شده است. همچنین کتابخانه عظیمی در این شهرک تأسیس شده که دسترسی به علوم روز این صنعت در آن به راحتی امکان‌پذیر است. بورس آلومینیوم می‌تواند در این شهرک تشکیل شود.

در این شهرک تأسیساتی حدود ۱/۵ میلیون متر مربع زیربنا وجود دارد که ۱۸۰ کارخانه وابسته به صنعت آلومینیوم در آنجا متمرکز می‌شوند، همچنین ۲۰۰ کارخانه وابسته به این صنعت نیز در شهرک یادشده حضور خواهند داشت.

واحدهای قالب‌سازی و ریخته‌گری جزو این واحدهای وابسته هستند. این شهرک بر مبنای تمامی شهرک‌های صنعتی که در جهان مرسوم است، بنا شده است. در این شهرک تمامی واحدها نیازهای خود را مرتفع می‌کنند.

هم‌اینک ۹۰ درصد مرحله نخست این شهرک با ۵۰۰ هزار مترمربع زیربنا به پایان رسیده است و اکنون ۲۷ کارخانه در آن مشغول به کار هستند و به‌نظر می‌رسد تا پایان امسال این تعداد به ۵۰ کارخانه برسد.

ایجاد این شهرک باعث خواهد شد صنایع همگن به فکر تأسیس چنین مجموعه‌هایی بیفتند تا دور یکدیگر جمع شوند و در این شهرک آزمایشگاهی ایجاد خواهد شد تا به تمامی کارخانه‌ها خدمات بدهد. اتحادیه سراسری تعاونی‌های تولیدی و خدمات تولیدکنندگان ایران می‌تواند در این شهرک خدمات فراوانی را برای اعضاء ایجاد کند.

برای مثال در نظر است در این شهرک یک نمایشگاه دائمی ایجاد شود. در این نمایشگاه نه‌تنها محصولات ایران به نمایش گذاشته می‌شود، بلکه آخرین پیشرفت‌های جهان نیز به معرض دید همگان گذاشته خواهد شد.

در شهرک آلومینیوم بسیاری از منافع مشترک تولیدکنندگان محصولات آلومینیوم به چشم می‌خورد، یکی از این منافع مشترک صادرات است.

تولیدکنندگان برای آنکه کیفیت تولیدات خود را با مشاوره بالا ببرند، با یکدیگر همکاری‌های صمیمانه‌ای خواهند داشت که نتیجه آن صادرات لوازم و محصولات آلومینیومی خواهد بود. همکاری و همفکری تولیدکنندگان در شهرک باعث می‌شود قیمت تمام‌شده محصولات به نحو چشمگیری کاهش یابد و در این رهگذر رقابت را در بازارهای جهانی ممکن سازد.

صنعت آلومینیوم در این شهرک به بهترین شکل راه‌اندازی خواهد شد. سپس زمینه‌های صادرات آن را فراهم خواهیم کرد.

■ برنامه مدون صنایع آلومینیوم در پنج سال آینده چیست؟

□ در پنج سال آینده صنعت آلومینیوم کشور مراحل به این شرح را

دنبال خواهد کرد:

۱- تولید کامل نسبت به ظرفیت‌های موجود کشور.

۲- بالا بردن ظرفیت‌ها بر اساس تقاضای بازار داخلی و بین‌المللی.

۳- بالا بردن کیفیت به نحوی که کالا صددرصد در بازارهای جهانی مورد قبول واقع شود.

البته برای رسیدن به این سه مورد ابزارهایی مورد نیاز است که مهمترین آن حمایت دولت در جهت پیشبرد کار در جهت صحیح و منطقی است. در این رهگذر بازار به واردات مواد اولیه آلومینیوم به اندازه کافی نیاز خواهد داشت و دولت باید زمینه‌های این میزان واردات را فراهم سازد. کشور سالانه ۱۷۰ هزار تن مواد اولیه آلومینیوم دارد که ۱۰۰ هزار تن آن را کارخانه‌های مادر در وضعیت کنونی تأمین می‌کنند، از ۷۰ هزار تن بقیه حدود ۲۰ هزار تن به صورت ضایعات آلومینیوم وارد کشور می‌شود. لذا باید سالانه ۵۰ هزار تن آلومینیوم وارد شود.

عدم واردات این میزان آلومینیوم باعث شده است کالای کافی در بازار نباشد و متعاقب آن بازار سیاه ایجاد شود. امروز آلومینیوم در بازار سیاه هر کیلو ۱۴۰۰۰ ریال است، اما در بازار رسمی ۱۰۰۰۰ ریال می‌باشد.

■ کدام یک از تولیدات آلومینیومی ایران در بازارهای جهانی حرفی برای گفتن دارد؟

□ دست‌اندرکاران صنعت آلومینیوم ایران به لحاظ داشتن اطلاع کافی از بازارهای جهانی، از دانش روز این صنعت مطلع هستند.

هم‌اینک در بخش ورق، پروفیل و کابل آلومینیومی ضمن آنکه نیاز به خارج وجود ندارد، بلکه حرف‌هایی برای گفتن در بازارهای جهانی وجود دارد.

ایران در این سه زمینه مشتریان زیادی دارد. کشورهای خلیج فارس، کشورهای تازه استقلال یافته شوروی سابق، برخی کشورهای آفریقایی و حتی

بعضی کشورهای اروپایی علاقه‌مند به خرید ورق، پروفیل و کابل آلومینیومی ایران هستند.

آلوم پارس مدتی به ایتالیا ورق صادر کرد و اگر کابل در کشور به اندازه کافی تولید می‌شد، کشورهای زیادی آماده خریدن آن بودند.

■ آیا ایران زمینه‌ای برای حضور در بازارهای جهانی را دارد؟

□ استاندارد آلومینیوم کارخانه ایرالکو در سال ۱۳۶۹ در بورس لندن پذیرفته شد و این بورس آمادگی خود را برای فروش محصولات ایرالکو اعلام کرد.

از آن پس صادرات آلومینیوم آغاز شد. به نظر من باید تمامی تولیدات کارخانه ایرالکو صادر شود و برای تأمین نیاز کشور به شمش، مواد اولیه آن را وارد کرد. اصولاً دادوستد در این رشته باید آزاد باشد تا ایرالکو و المهدی همیشه تولیداتشان را در سطح استانداردهای بین‌المللی حفظ کنند و قیمت‌های آنها مطابق بازارهای جهانی شود.

این موضوع حسن بزرگی دارد و آن عدم پرداخت یارانه از سوی دولت به این صنعت خواهد بود. از ایران امروز ورق، پروفیل، ظروف ساخته شده و ظروف لوکس آلومینیومی مانند تفلون به بازارهای جهانی صادر می‌شود.

به‌طور کلی سالانه ۴۰ هزار تن شمش آلومینیوم از ایران صادر می‌شود، برای صادراتی شدن صنعت آلومینیوم، دولت نباید به صورت کاسبکارانه به این صنعت نگاه کند، بلکه باید برای آن برنامه‌ریزی نماید و هزینه‌های جاری آن را بپردازد.

صنعت آلومینیوم ایران در حد ساختن ظروف آلومینیومی، پروفیل و ورق آلومینیومی می‌تواند تا دو برابر قیمت مواد اولیه خود در بازارهای جهانی فروخته شود.

دولت باید امکانات مالی و خدماتی لازم را در اختیار تولیدکنندگان صنعت آلومینیوم قرار دهد تا صادرات در این رشته رونق بگیرد.

■ آیا صنعت آلومینیوم در ایران دارای مزیت نسبی است؟

□ آلومینیوم به طور معمول در جهان بین ۳۵ تا ۴۰ درصد ارزش افزوده به دنبال دارد. اگر کارخانه‌های تولید آلومینیوم در ایران با یاری دولت به تولید واقعی برسند و به تولیدکنندگان کمک شود تا تولیداتشان را افزایش دهند، این ارزش افزوده نصیب صنعت آلومینیوم ایران نیز خواهد شد.

در ایران انرژی و نیروی کار ارزان وجود دارد و هزینه‌های عمومی نیز پایین‌تر از کشورهای صنعتی جهان است. این امتیازات باعث می‌شود قیمت تمام‌شده کاهش یابد و در نتیجه صنعت آلومینیوم دارای مزیت نسبی باشد. اما متأسفانه برخی سازمان‌ها و وزارتخانه‌ها این مزیت نسبی را از بین برده‌اند. هزینه‌های جنبی و قوانینی که از سوی برخی وزارتخانه‌ها اعمال می‌شود، باعث شده است ارزش افزوده صنعت آلومینیوم در داخل کشور حدود ۵ درصد باشد، اما با توجه به این که می‌توان تولیدات آلومینیوم را در بازارهای جهانی به نرخ بین‌المللی فروخت، ارزش افزوده تا ۴۰ درصد قابل افزایش خواهد بود.

دولت باید کمک کند تولیدات صنایع آلومینیوم صادراتی شود، در این رهگذر باید سیستم بانکی و سود بانکی در خدمت صنعت آلومینیوم قرار گیرد، ضمناً تشریفات اداری باید برچیده شود و نیازهای این صنعت به‌طور سریع مرتفع شود.

اصولاً متولی صنعت آلومینیوم باید سازمانی باشد که بتواند درک کند این صنعت برای شکوفا شدن به چه عواملی نیاز دارد.

■ کدام یک از صنایع آلومینیوم در دست دولت و چه بخشی از آن در دست بخش خصوصی است؟

□ صنایع مادر صددرصد در دست دولت است. از صنایع جنبی نیز ۳ درصد در دست دولت، ۱۰ درصد در دست بنیادها، ۳ درصد در دست سازمان تأمین

اجتماعی، ۶۰ درصد در اختیار بخش تعاونی و بقیه آن در دست بخش خصوصی است.

■ در صنعت آلومینیوم ایران چه میزان سرمایه‌گذاری شده است؟

□ ۱- ارزش کارخانه‌های ایرالکو به قیمت امروز ۱۵۰ میلیون دلار است.

۲- کارخانه‌های المهدی حدود یک میلیارد دلار ارزش دارد.

۳- در مجتمع جاجریم تاکنون ۳۰۰ میلیون دلار سرمایه‌گذاری شده است.

سه مورد یادشده نشان می‌دهد دولت تاکنون حدود یک میلیارد و ۴۵۰ میلیون دلار روی صنعت آلومینیوم سرمایه‌گذاری کرده است. در بخش خصوصی و تعاونی نیز بیش از یک میلیارد دلار سرمایه‌گذاری شده است.

تا پایان برنامه سوم توسعه نیاز به ۵۰۰ میلیون دلار سرمایه‌گذاری در بخش صنایع آلومینیوم وجود دارد.

به نظر می‌رسد دولت باید پای خود را از صنعت آلومینیوم کنار کشد و کارها را به دست بخش خصوصی و تعاونی بدهد.

■ آیا سرمایه‌گذاری مشترک در طرح‌های تولید آلومینیوم در ایران صورت گرفته است؟

□ همان‌طور که قبلاً اعلام کردم، در سرمایه‌گذاری مجتمع ایرالکو پاکستان و آمریکا مشارکت داشتند.

از آمریکا یک شرکت به نام «رینولدز» در این طرح سرمایه‌گذاری کرده بود. بعد از انقلاب، سهام این کشورها به ایران تعلق گرفت.

در طرح المهدی نیز شخصی به نام مهدی تاجر سهامدار است. در برنامه سوم توسعه قرار است شرکت‌های خارجی وارد طرح‌های آلومینیوم ایران شوند.

سال گذشته تعدادی از شرکت‌های خارجی در زمینه سرمایه‌گذاری مشترک در طرح‌های آلومینیوم ایران به مذاکره پرداختند، البته خواسته‌هایی داشتند که باید تأمین شود.

شرکت‌های ژاپنی حاضر شده بودند کارخانه‌های موجود را به اندازه‌ای توسعه دهند که تولید سالانه ایران به یک میلیون تن برسد که به دلایلی که هنوز برای من مشخص نیست، همکاری با آنها میسر نشد.

در سال جاری در سفر آقای خاتمی به چین مذاکرات متعددی در زمینه سرمایه‌گذاری چینی‌ها در صنعت آلومینیوم ایران انجام شد.

بر اساس این مذاکرات، چینی‌ها حاضر شده‌اند تا ۵۰۰ میلیون دلار در صنعت آلومینیوم ایران سرمایه‌گذاری کنند.

■ آیا سرمایه‌گذاری‌های انجام شده در ایران را می‌توان با سرمایه‌گذاری در کشورهای حاشیه خلیج فارس مقایسه کرد.

□ در دبی یک شرکت به نام «دوبای» به تولید آلومینیوم اشتغال دارد، در عربستان سعودی شرکتی به نام «عربال» و در بحرین نیز یک شرکت به نام «بحرین» که هر سه آنها به شرکت‌های عمده تولید آلومینیوم در سطح جهان وابستگی دارند، به امر تولید آلومینیوم مشغول هستند.

شرکای خارجی با این کارخانه‌ها بر اساس مقررات کشورهای حاشیه جنوبی خلیج فارس با سرمایه‌داران عرب شریک شده‌اند و به تولید آلومینیوم می‌پردازند.

کارخانه «دوبای» ابتدا با ۱۰۰ هزار تن تولید شمش کار خود را آغاز کرد و قرار است در سال ۱۷۹ این تولید به ۶۰۰ هزار تن برسد. در عربستان نیز تولید با ۲۰۰ هزار تن شمش شروع شد که قرار است هر ساله توسعه یابد.

در بحرین نیز همین اصل صادق است. اگر ایران به سرمایه‌گذاران بزرگ جهان امنیت اقتصادی بدهد، به یقین سرمایه‌گذاری کلانی در سطح تولید شمش آلومینیوم به‌وقوع می‌پیوندد.